

A nemek közötti egyenlőség mutatója egyedülálló mérőeszköz, amely a nemek közötti egyenlőség összetett kérdését felhasználóbarát, könnyen értelmezhető mérőszámmá alakítja át. Az európai uniós szakpolitikai keret alapján elősegíti annak nyomon követését, hogy a nemek közötti egyenlőség terén egy adott időszakban mekkora előrehaladást sikerült elérni az Unióban.

A nemek közötti egyenlőség mutatója hat fő területet (munka, pénz, tudás, idő, hatalom és egészség), valamint két különálló területet (az egyenlőtlenségek kölcsönhatása és erőszak) foglal magában. A kiszámításához a nemi mutatókat egyetlen összefoglaló mérőszámmá alakították. A mutató a tagállamok helyzetét pontozza, ahol az 1 a teljes egyenlőtlenségnek, a 100 a teljes egyenlőségnek felel meg. Nemcsak a nők és férfiak közötti szakadékot méri, hanem figyelembe veszi az országok helyzetét és a tagállamok eltérő teljesítményszintjét is a különböző területeken. A magas összpontszám azt mutatja, hogy kicsi (vagy egyáltalán nem létezik) a nemek közötti szakadék, és mindenki számára kedvező a helyzet (pl. a nők és a férfiak esetében is magas a foglalkoztatás).

A nemek közötti egyenlőség 2015-ös mutatója azt méri, hogy az EU és a tagállamai milyen távol (vagy közel) voltak a nemek közötti egyenlőség elérésétől 2005-ben, 2010-ben és 2012-ben⁽¹⁾. Minden egyes területre és alterületre vonatkozóan közöl eredményeket. Első alkalommal kísérel meg a nőkkal szembeni erőszakra vonatkozó összetett mérőszám kiszámítását.

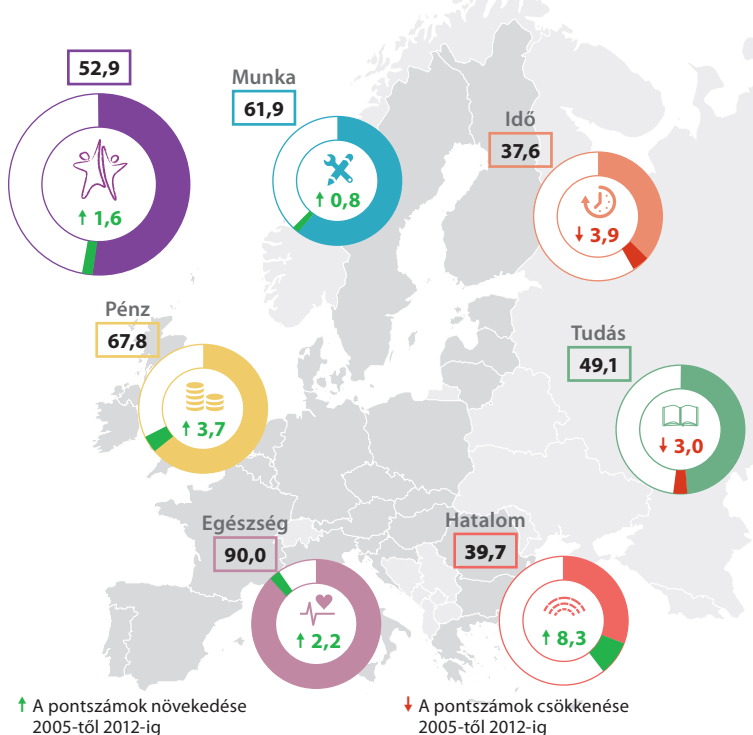
A nemek közötti egyenlőség terén 2005 óta elért előrehaladás

A nemek közötti egyenlőség mutatója kevés előrehaladást mutat, 2005 és 2012 között csak kismértékben, 1,6 ponttal emelkedett. A 2012-es, **100-ból elért 52,9** átlagpontszám azt jelzi, hogy az EU félúton jár a nemek közötti teljes egyenlőség megvalósításában.

A legnagyobb kihívásokkal a következő két területen kell szembenézni: a gyermekgondozással, otthoni és szabadidős tevékenységekkel töltött idő egyenlőtlen megoszlása a nők és férfiak között (2005 óta növekedett az egyenlőtlenség), valamint a nők képviselete a hatalomban és a döntéshozatali pozíciókban. Bár 2005 óta több nőt neveztek ki felsővezetői pozícióba, az előrehaladás nem volt elegendő ahhoz, hogy megszűnjön a férfiak hatalmas túlsúlya.

A képzettségi szint tekintetében elért előrehaladás ellenére az iskolai szegregáció továbbra is általánosan elterjedt, az egész életen át tartó tanulásban pedig visszaesés figyelhető meg. 2005 és 2012 között a tudás területén csökkent az összpontszám. A nemek közötti egyenlőség a munka és a pénz területén a javulás jeleit mutatja, bár a foglalkoztatás, a jövedelem és bér tekintetében továbbra is jelentős a nemek közötti szakadék. A 2012-ben az EU-ban mért, átlagosan 38%-os különbség a nyugdíjakban azt mutatja, hogy a nők és férfiak között az életük során tapasztalt egyenlőtlenségek összeadódnak⁽²⁾. Az egészség területén magas a nemek közötti egyenlőségre vonatkozó pontszám. A jövőben ez a terület kiegészíthető a nők és a férfiak egészséggel kapcsolatos magatartásformái közötti lényeges különbségekkel, hogy több információhoz jussunk a nemek közötti egészségügyi egyenlőtlenségekről.

A NEMEK KÖZÖTTI EGYENLŐSÉG MUTATÓJA

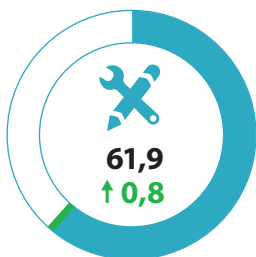

(¹) A nemek közötti egyenlőség mutatója a következőkön alapul: az Eurostat adatai (európai uniós munkaerő-felmérés, a jövedelemszerkezetről készült felmérés, az Európai Unió jövedelmekre és életkörülményekre vonatkozó statisztikái, demográfiai statisztikák), az Unesco/OECD/Eurostat oktatási statisztikákkal kapcsolatos kérdőíveinek, az Eurofound európai munkakörülmény-felmérésének, az Európai Bizottság WMID-adatbázisának és az FRA nőkkal szembeni erőszakkal kapcsolatos felmérésének adatai.

(²) EIGE (2015), *Gender gap in pensions in the EU (A nők és a férfiak nyugdíja közötti különbség az EU-ban)*. Research note to the Latvian Presidency (Kutatási feljegyzés a lett elnökség számára). A következő weboldalon található meg: http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/MH0415087ENN_Web.pdf

Munka

A munka területe

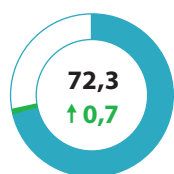

A munka területén és alterületein 2005 óta csak kismértékben emelkedtek a pontszámok. A nemek között a foglalkoztatás tekintetében meglévő, a teljes munkaidős egyenértékben (FTE) kifejezett foglalkoztatási rátával mért különbség uniós szinten valamivel kisebb lett, főleg azért, mert kevesebb férfi vesz részt a munkaerőpiacon.

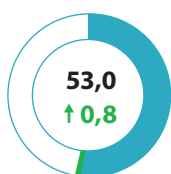
A nők általános foglalkoztatási rátája (2012-ben 62%) még mindig messze elmarad az Európa 2020 stratégia célkitűzésétől, azaz attól, hogy a felnőtt lakosság (a 20 és 64 év közöttiek) 75%-a foglalkoztatott legyen. Még inkább megnehezíti a célkitűzés elérését az, hogy a nők hajlamosak részmunkaidőben dolgozni, mivel a foglalkoztatási rátánál nem a munkahellyel rendelkezők, hanem a ledolgozott órák számát veszik figyelembe.

Alterületek

Részvétel

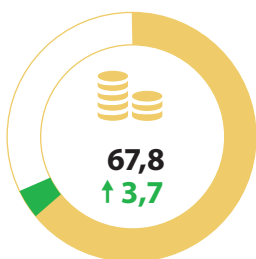
A munka szegregációja és minősége

A munka szegregációjával és minőségével kapcsolatos alterületen kismértékű fejlődés történt, főleg a munkakörülmények javulásának köszönhetően. A munkavállalók majdnem kétszer annyiszor tudtak munkaidőben egy-két órát kivenni (a 2005-ös 18% 2012-ben 33%-ra nőtt), és csökkent a nemek közötti szakadék. A nemek szerint szegregált munkaerőpiac mindazonáltal Európában napjainkban is valóság a nők és férfiak számára. 2012-ben az EU-ban átlagosan csaknem négyszer annyi nő dolgozott az oktatás, a humán-egészségügyi és szociális ellátás terén, mint férfi (30%, illetve 8%).

Pénz

A pénz területe

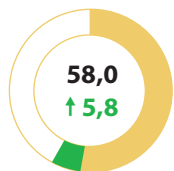

A munka területén 3,7 ponttal nőtt a pontszám 2005 és 2012 között. E területen főként annak köszönhető a fejlődés, hogy összességében (5,8 ponttal) javult a nők és a férfiak pénzügyi forrásokhoz való hozzáférése, bár a nemek közötti szakadék továbbra is jelentős és nagyrészt változatlan.

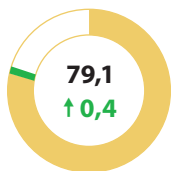
A pontszámok ugyan valamivel magasabbak, mint más területeken, a nők azonban EU-szerte nagyobb kihívásokkal szembesülnek a pénzügyi forrásokhoz való hozzáférés terén. A nők kevesebbet keresnek, mint a férfiak, kisebb a jövedelmük, többek között a nyugdíjuk. A nemek között a bérek és jövedelmek tekintetében meglévő különbségek felszámolása rendkívül lassan halad.

Alterületek

Pénzügyi források

Gazdasági helyzet

Ez a terület a háztartás pénzügyi és gazdasági forrásainak kezelése terén a nők és férfiak között megfigyelhető erőviszonyokat próbálja leképezni. Ez nagy kihívást jelent, mivel a jövedelemmutatók a háztartásra vonatkozó adatokat használják fel, és azt feltételezik, hogy a jövedelem egyenlően oszlik meg a családtagok között. Így az egyedi mutatók a nemek közötti egyenlőséget jobban figyelembe vevő információkkal szolgálnak, és valósabb képet adnak a családtagok közötti jövedelemmegosztásról.

Tudás

A tudás területe

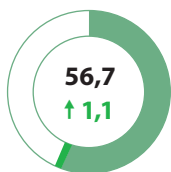

A tudás területén az összpontszám (3 ponttal való) csökkenése annak a következménye, hogy kevesebb (15 és 74 év közötti) felnőtt vett részt az egész életen át tartó tanulásban, a formális és informális oktatásban és képzésben.

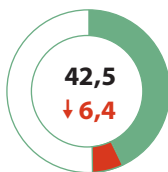
A nők és a férfiak képzettségi szintje folyamatosan emelkedik, és több nő rendelkezik felsőfokú végzettséggel, mint férfi. A nők azonban még mindig a hagyományosan „nőiesnek” tartott tanulmányi területeken koncentrálnak. 2012-ben az EU 28 tagállamában a nők voltak többségben a felsőoktatásban részt vevő hallgatók körében az oktatás (77%), az egészségügyi és szociális ellátás (73%), a bölcsészettudomány és a művészetek (65%) terén. Az oktatás valamennyi szintjén megfigyelhető nemi szegregáció munkahelyi szegregációhoz vezet, később pedig kihát a nők és a férfiak jövőbeni karrierlehetőségeire.

Alterületek

Képzettség és szegregáció

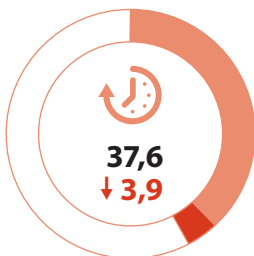
Egész életen át tartó tanulás

A gyors technológiai változás és a munkaerőpiac átalakulása miatt az egész életen át tartó tanulás döntő fontosságú terület a nők és a férfiak számára is. A tagállamok többsége azonban még messze van attól, hogy elérje a 25 és 64 év közötti felnőttek egész életen át tartó tanulásban való részvételére vonatkozóan az oktatás és a képzés terén folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszerében (Oktatás és képzés 2020) meghatározott 15%-os célt.

Idő

Az idő területe

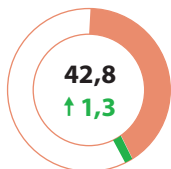

A mutató által lefedett összes terület közül az idő területén jött ki a legalacsonyabb pontszám (37,6), és itt figyelhető meg a legnagyobb kihívás, mégpedig a nők és férfiak közötti időmegosztás. A 2005 és 2010 közötti 3,9 pontos csökkenést főleg az idézte elő, hogy a nők és a férfiak is kevesebb időt tudtak szentelni a társas tevékenységeknek.

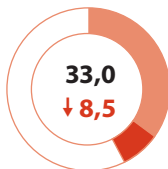
Nagy átlagban az EU-ban a nők 77%-a naponta legalább 1 órát vagy többet főzéssel és házimunkával tölt el, míg a férfiaknál ez az arány csak 24%. A nőkre továbbra is sokkal nagyobb felelősség hárul a családról való gondoskodás terén. Az otthoni időmegosztás egyenlőtlensége más társas tevékenységekre is kiterjed. A tagállamok többségében a férfiak nagyobb valószínűséggel vesznek részt házon kívüli sport-, kulturális vagy szabadidős tevékenységekben, mint a nők.

Alterületek

Gondozás

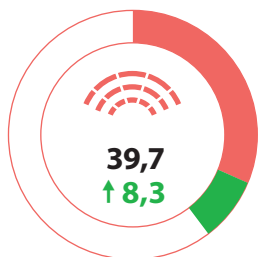
Társas tevékenységek

A gondozási feladatokra fordított személyes idő jelentős kihatással van a nők foglalkoztatási lehetőségeire és gazdasági függetlenségére. Az eredmények újból megerősítik, hogy a nők és a férfiak számára is fontosak a munka és a magánélet közötti jobb egyensúly megteremtését célzó intézkedések, például a gyermekek és más eltartott személyeknek szóló, megfizethető és jó minőségű gondozási szolgáltatások megfelelő kínálata és a rugalmas munkafeltételek.

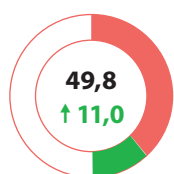
Hatalom

A hatalom területe

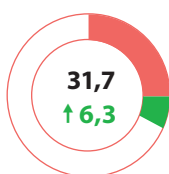

Alterületek

Politikai

Gazdasági

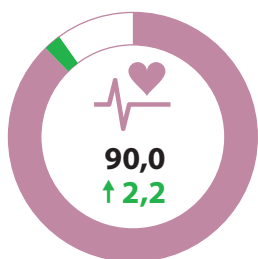
A hatalom területén jött ki a második legalacsonyabb pontszám annak ellenére, hogy 2005 óta itt következett be a legjelentősebb, 8,3 pontos növekedés.

Az eredmények figyelemre méltó előrehaladást mutatnak a nőknek a nyilvános részvénytársaságok vállalati igazgatótanácsaiban való részvétele terén. A pénzügyi ágazatban ugyanakkor a nők szinte teljesen hiányoznak a döntéshozatalból. 2014-ben a 28 jegybankelnök közül csak egy volt nő (Cipruson), és ugyanabban az évben az EU-ban csak két női pénzügyminiszter volt (Romániában és Svédországban).

Az utóbbi években a tagállamok által alkalmazott intézkedések és az uniós szintű célzott kezdeményezések – például a nem ügyvezető igazgatók körében a nemek közötti egyensúly javításáról szóló irányelvre irányuló javaslat – hozzájárultak ahhoz, hogy a vállalati szektorban határozott javulás történjen a nők vezetői pozíciókhoz való hozzájutása terén. A vállalati kultúra megváltoztatásához azonban szélesebb körű nyilvános vitára és figyelemfelhívásra van szükség. A hosszú munkaidő és a munkahelyen való fizikai jelenlét, valamint a hagyományos férfias vezetői stílus, továbbá az átláthatóság hiánya a munkaerő-felvétel és az előléptetés terén, mind a férfiaknak kedvez és a nemek közötti egyenlőtlenségeket erősíti.

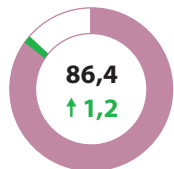
Egészség

Az egészség területe

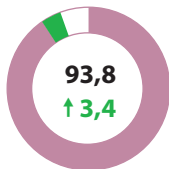

Alterületek

Állapot

Hozzáférs

A nemek közötti egyenlőségnek fontos területe az egészség. Az egészség nemcsak a személyes, szociális és gazdasági jóléttel áll közvetlen összefüggésben, hanem az emberi méltósággal és testi épséggel is. Az egészség területén 2005 óta csekély mértékben, 2,2 ponttal emelkedett a pontszám annak következtében, hogy valamelyest javult az egészségi állapot, és még inkább azért, mert jobb lett az egészségügyi struktúrákhoz való hozzáférés. Ez abban tükröződik, hogy nőtt az orvosi vagy fogorvosi ellátásban részesülő emberek száma.

Mivel nem álltak rendelkezésre megfelelő mutatók, a jelenlegi mérési keret nem foglalja magában a nők és a férfiak egészséggel kapcsolatos magatartásformái közötti különbségeket. A nők és a férfiak magatartás- és életformái a férfiasság és nőiesség előre meghatározott sajátosságainak megfelelő különbségeket mutatnak; ezért nagyon fontos megérteni az egészség terén meglévő egyenlőtlenségek mögött meghúzódó, nemekhez köthető magatartásbeli különbségeket.

A 2014-ben elvégzett európai egészségfelmérés (EHIS) fontos adatokkal fog szolgálni az egészséget befolyásoló tényezőkről, amelyeket figyelembe fognak venni a nemek közötti egyenlőség mutatójának következő kiadásához.

A nemek közötti egyenlőség 2015-ös mutatója: különálló területek

Erőszak

2013-ban az összes közül az erőszak területét találták a leghiányosabbnak, mert nem álltak rendelkezésre uniós szinten összehasonlítható és harmonizált adatok. Az FRA nőkkel szembeni erőszakkal kapcsolatos felmérése és az Eurobarométer adatai alapján a nemek közötti egyenlőség 2015-ös mutatója javaslatot tesz a nőkkel szembeni erőszak lehetséges összetett mérőszámára. Ezenkívül elemzi a nőkkel szembeni erőszakkal kapcsolatos attitűdöt és tájékozottsági szintet, valamint a rendőrségi és igazságügyi intézmények iránti bizalmat egy adott társadalomban. Az elemzés azt mutatja, hogy azokban az országokban, ahol a mutatóval mérve nagyobb a nemek közötti egyenlőség, kevésbé tartják elfogadhatónak a nőkkel szembeni erőszakot, és nagyobb a valószínűsége annak, hogy a nők bejelentést tesznek az erőszakról. Az, hogy alacsonyabb az erőszakkal kapcsolatos bejelentések száma, nem feltétlenül azt tükrözi, hogy kevesebb az erőszak, hanem inkább azt jelenti, hogy a nőkkel szembeni erőszakhoz való viszonyulás, az azzal kapcsolatos tudatosság, valamint a rendőrségi és igazságügyi intézmények iránti bizalom hiánya megakadályozza a bejelentést.

Az EU-nak és a tagállamoknak a nőkkel szembeni erőszak felszámolása iránti elkötelezettségét tényekkel kell alátámasztani, szisztematikus, összehasonlítható és harmonizált adatok formájában. Az EIGE a felmérésekből és az adminisztratív forrásokból származó adatok egyesítésével folytatja a nőkkel szembeni erőszak átfogó mérési keretének fejlesztését.

Az egyenlőtlenségek kölcsönhatása

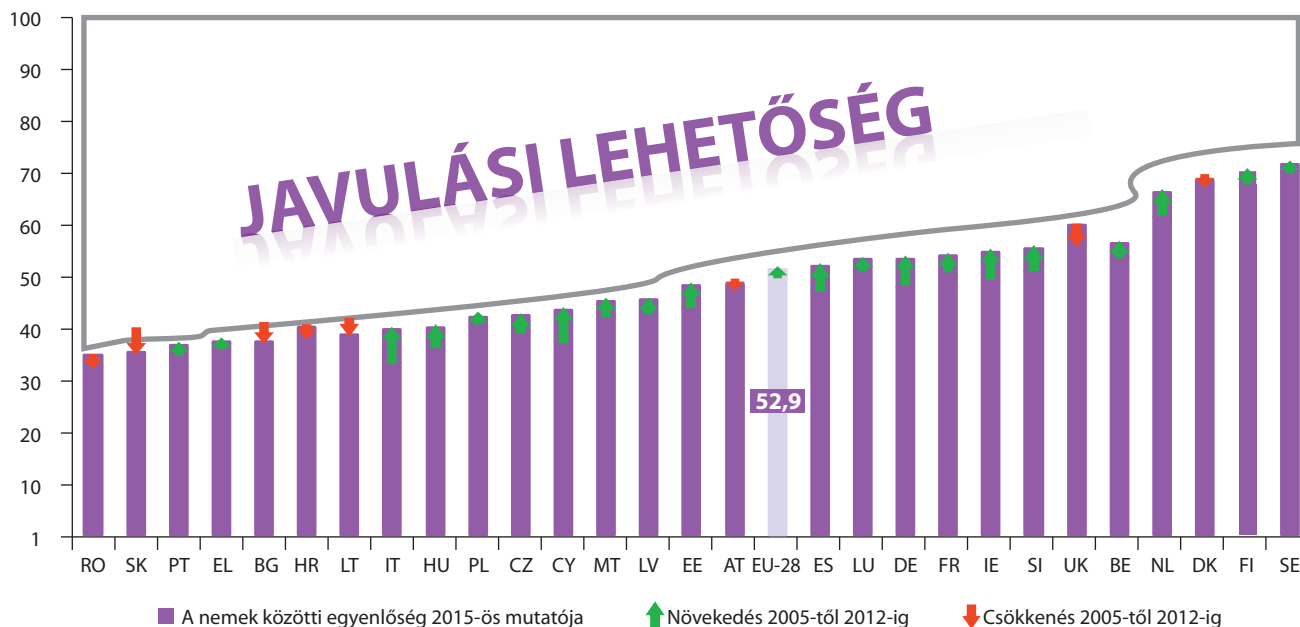

Az egyenlőtlenségek kölcsönhatásának területe azt vizsgálja, hogy a társadalmi nem milyen kölcsönhatásban van az egyéb olyan tényezőkkel, amelyek befolyásolhatják a nők és a férfiak élettapasztalatait. A nemek között a foglalkoztatás terén észlelt különbségek például nagyobbak a külföldi születésű munkavállalók esetében, ha az adott ország állampolgáraihoz viszonyítunk, ami azt mutatja, hogy a migráció nemek szerinti megoszlását tovább kell vizsgálni. Ez különösen fontos az EU-t napjainkban elérő menekülthullám összefüggésében. Az idősebb munkavállalók is kiszolgáltatottak, és minden tagállamban azt tapasztalják, hogy kevésbé férnek hozzá a foglalkoztatáshoz és nagyobb a nemek közötti egyenlőtlenség mértéke. Rendkívül fontos a nemek és az életkoron alapuló megkülönböztetés közötti összefüggésben közrejátszó tényezők megértése, különösen az idősebb nők körében tapasztalható szegénység vizsgálatakor. Az egész népességhez viszonyítva az egyedülálló szülők, túlnyomórészt az egyedülálló anyák háztartásában nagyobb a szegénység mértéke, ami azt mutatja, hogy a szegénység és a társadalmi kirekesztés problémájának kezelésébe be kell építeni a nemekkel kapcsolatos dimenziót.

Rendkívül fontos megvitatni és tovább elemezni azt, hogy az egyenlőtlenségek között milyen kölcsönhatások működnek, folyamatosan szem előtt tartva, hogy a nők és a férfiak nem alkotnak homogén csoportot. A nemek közötti egyenlőség mutatójának következő frissítése részletesebben fog ezzel foglalkozni.

A nemek közötti egyenlőség 2015-ös mutatója

A mutató az Európai Unióban most először egy idősort hozott létre, hogy egy meghatározott időszakban kísérje figyelemmel a nemek közötti egyenlőség alakulását. Az eredmények alapján az Európai Unió **félúton jár a nemek közötti egyenlőség megvalósításában**, de 2005 és 2012 között igen csekély előrehaladás történt.

A nemek közötti egyenlőség mutatójának egyszálaló tulajdonságai és előnyei

A nemek közötti egyenlőség mutatója:

- lehetővé teszi a nemek közötti egyenlőség terén EU-szerte és egy adott idő alatt elért fejlődés nyomon követését;
- támogatja a döntéshozókat annak felmérésében, hogy egy adott tagállam milyen távol van a nemek közötti egyenlőség megvalósításától;
- megmutatja az uniós és nemzeti szakpolitikák különféle eredményeit a nők és a férfiak szempontjából;
- lehetővé teszi az érdemi nemi szempontú elemzést és a különböző szakpolitikai területek közötti összehasonlítást;
- támogatja a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos politikák és jogszabályok kidolgozását és végrehajtását;
- növeli a döntéshozók és a nyilvánosság tudatosságát a nemek közötti egyenlőséget előmozdító szakpolitikák végrehajtása terén elért előrehaladással és a végrehajtás kihívásaival kapcsolatban;
- kiemeli az adatok hiányát, és harmonizált, összehasonlítható és megbízható adatokat kér, amelyek nemek szerinti bontásban vannak megadva, és minden tagállam esetében rendelkezésre állnak.

A Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézete

A Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézete (EIGE) a nemek közötti egyenlőség átfogó tudásközpontja az Európai Unióban. Az EIGE támogatja a politikai döntéshozókat és az összes vonatkozó intézményt – többek között speciális szaktudásával és összehasonlítható és megbízható adatok szolgáltatásával a nemek közötti egyenlőségről Európában – azon törekvéseikben, hogy a férfiak és nők közötti egyenlőség valósággá váljék minden európai számára.

További információ:

<http://eige.europa.eu>

<http://www.twitter.com/eurogender>

<http://www.facebook.com/eige.europa.eu>

<http://www.youtube.com/eurogender>

<http://eurogender.eige.europa.eu>

A Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézete
Gedimino pr. 16 LT-01103
Vilnius
LITHUANIA
Tel. +370 52157444
E-mail: eige.sec@eige.europa.eu

PDF	MH-01-16-023-HU-N	10.2839/49993	978-92-9218-896-2
Paper	MH-01-16-023-HU-C	10.2839/95901	978-92-9218-926-6